

інженерно-конструкторських робіт. Розробка та прийняття нормативних актів щодо надання бібліотечно-інформаційним працівникам НДУ НАН України статусу наукових, науково-інформаційних працівників.

- ♦ Забезпечення організаційно-методичного супроводження діяльності бібліотечно-інформаційних підрозділів НДУ з формування, взаємовикористання, збереження бібліотечно-інформаційних ресурсів НАН України, впровадження інформаційних технологій шляхом підготовки у традиційній та електронній формах щорічних інформаційно-аналітичних оглядів їх діяльності, видань серії «Організація роботи бібліотечно-інформаційних підрозділів науково-дослідних установ НАН України», «Довідника бібліотекаря науково-дослідної установи НАН України».
- ♦ Розробка єдиного програмно-технологічного забезпечення бібліотечно-інформаційної діяльності НАН України з урахуванням досягнень в галузі інформаційних технологій.

- ♦ Організація кооперативної співпраці зі створення зведеної електронної картотеки наукових праць співробітників НДУ НАН України; здійснення кумуляції, обробки та представлення в електронній бібліотеці НБУВ комп'ютерних версій наукових публікацій співробітників установ НАН України. Передбачити розміщення на Інтернет-порталі НБУВ даних про електронні інформаційні ресурси установ Академії для оптимізації їх використання.

- ♦ Сприяння розвитку диференційованої системи безперервної бібліотечної освіти шляхом організації на базі НБУВ Центру підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації бібліотечно-інформаційних фахівців. Особливу увагу необхідно приділити підвищенню інформаційної культури бібліотекарів, освоєнню ними автоматизованих бібліотечно-інформаційних технологій, навичок пошуку та отримання інформації з глобальної комп'ютерної мережі.

Наталія НОВІКОВА

Культурно-просвітня діяльність бібліотек для дітей: інновації, дослідження

Розглядаються теоретичні аспекти культурно-просвітньої діяльності дитячих бібліотек як інноваційний напрям дослідження концепції їх трансформації. Зокрема, розкриті особливості взаємозв'язку проблематики дитячого читання та психолого-педагогічного розвитку дітей та підлітків у сучасній соціокультурній ситуації, роль дозвільної функції дитячої бібліотеки в рекреаційній діяльності особистості дитини. Подано аналіз практичної реалізації культурних пріоритетів дитячих бібліотек та рекомендації щодо розширення їх діяльності як центрів дитячої творчості.

Сучасний період розвитку бібліотекознавства характеризується переосмисленням його теоретичних основ, обґрунтуванням нових концепцій бібліотеки як соціального інституту, інтерпретацією сутності соціальних функцій бібліотек та ін. Особлива увага звертається на дослідження суспільної ролі бібліотек не лише як інформаційних центрів, а у зв'язку з демократизацією та гуманізацією суспільства, як центрів духовного і культурного розвитку особистості.

Сучасні розробки теорії і практики бібліотекознавства в контексті змін культурно-комунікативної сфери свідчать, що бібліотека розглядається як «інформаційний центр», «спеціальний заклад культури», «культурно-інформаційний центр, осередок духовності, освіти, спілкування, дозвілля, релаксації» [1; 4; 8; 15; 18]. Увага дослідників зосереджується на формуванні концепції системної трансформації бібліотеки, її взаємодії зі сферами освіти, культури, виховання, виконання нею свого культурно-цивілізаційного призначення. Головне, про що свідчать публікації сучасних дослідників – це формування не одностороннього, а багатоаспектного бачення бібліотеч-

ної діяльності. Роль і місце бібліотеки в соціальній структурі суспільства, багатогранність її функцій дозволяє відносити бібліотеку як до інформаційного, так і до просвітницького закладу. Це актуалізує культурологічний аспект дослідження діяльності дитячих бібліотек України як учасників культурного процесу.

Розглядаючи культурно-просвітню діяльність дитячих бібліотек України в історичній ретроспективі, слід зауважити, що вона не була предметом ґрунтовних наукових досліджень. Проте, історичний досвід переконує, що саме культурно-просвітня робота завжди виступала одним із засобів поширення знань. Сучасний методологічний підхід до культурно-просвітньої роботи як системи широких соціальних зв'язків і фактора інтенсифікації використання духовного потенціалу особистості, формування соціально активної, творчої особи зумовлює необхідність дослідження її окремих аспектів у контексті інтеграції педагогіки, науки, освіти, культури [4; 5; 7; 8; 12; 14].

Теорія і практика діяльності дитячих бібліотек як складових культурно-освітнього процесу доводить, що саме вони є тими інституціями, які інтегрують усі види та форми поширення знань, забезпечують єдність інфор-

Новікова Наталія Олександрівна, канд. пед. наук, доцент КНУКіМ.

мації, освіти, дозвілля, виховання. Культурно-просвітня робота дитячих бібліотек являє собою синтез педагогічної, освітньої, культурної та самоосвітньої діяльності дітей і підлітків в умовах вільного часу. Суб'єктом при цьому виступає система дитячих бібліотек, що займаються раціональною організацією вільного часу. Об'єктом – багатогранна соціально-культурна діяльність дітей та молоді. Тому у культурно-просвітній роботі дитячих бібліотек велике значення має організаційно-виховна діяльність, основою якої є демократичні принципи культури, освіти, виховання, реалізація яких забезпечує комплексну спрямованість педагогічного процесу, органічну єдність об'єктивного виховного впливу та самовиховання. Це особливо важливо для сучасної культурно-просвітньої роботи дитячих бібліотек в умовах, коли вона виходить за рамки традиційних бібліотечних заходів і набуває нових спрямувань: гуманізації, соціалізації, духовного розвитку та формування творчої особистості.

Вибір дитячими бібліотеками пріоритетних напрямів культурно-просвітньої роботи визначається стратегією їх розвитку в певному соціокультурному середовищі. Сучасна ситуація висуває перед культурно-просвітньою діяльністю дитячих бібліотек два взаємопов'язаних завдання: сприяння засвоєнню підростаючим поколінням вітчизняної і світової культури та стимулювання самовизначення щодо своєї внутрішньої культури. Впливаючи на розвиток юного читача, дитячі бібліотеки повинні підготувати дитину до адаптації в нових соціальних умовах, створити середовище для формування її духовного світу. У цьому контексті особливий інтерес викликає новий підхід до визначення місця і ролі бібліотеки в творчому поєднанні читання та процесу формування особистості.

Відомо, що становлення вільного мислення неможливе без глибокого, творчого засвоєння літератури, що викликає певні почуття, роздуми про життя, спонукає до проби себе як творця (художника, поета, актора тощо), створює основу для розвитку культури почуттів по відношенню до себе, навколишнього світу, сприяє становленню творчого потенціалу особистості. Саме цей важливий аспект бібліотечної педагогіки є визначальним при аналізі культурно-просвітньої діяльності дитячої бібліотеки.

Нові орієнтири освіти, впровадження інформаційних технологій, розповсюдження засобів масової комунікації змінюють місце читання в структурі діяльності та дозвіллі підростаючого покоління. Реальна поведінка читачів дитячих бібліотек свідчить про зниження культурної, естетичної ролі друкованого слова та збільшення його ролі як джерела інформації про конкретні явища, факти, тобто спостерігається суто прагматичний, споживацький, а не естетичний, культурний інтерес до книги. За дослідженнями, які останнім часом проводять дитячі бібліотеки України [7; 16], частка читання в структурі вільного часу дітей незначна: більше 80% бібліотечних запитів дітей пов'язані з навчанням, виконанням домашніх завдань, а їхнє читання обмежене навчальними програмами.

Між тим, рекреаційна діяльність дітей набуває все більшого соціального акценту. Вміння ефективно використовувати свій вільний час сьогодні є важливим показником формування загальної культури особистості дитини. Враховуючи те, що молодь є тією групою, яка найгостріше відчуває на собі соціально-економічну кризу, що відбивається на кожній сім'ї, погіршує процес включення дітей в активне життя суспільства, особливо дітей так званих «груп ризику», які мають менші соціальні можливості, організація їхнього дозвілля стає справою державного значення. Практика бібліотек доводить, що ця робота є важливим і ефективним засобом залучення дітей до суспільно корисної праці, пізнання навколишнього світу, переборення відчуження.

В якому стані та під впливом яких факторів знаходиться рекреаційна діяльність сучасних дітей? Ким вони уявляють себе в майбутньому? Ці питання хвилюють батьків, педагогів, психологів, бібліотекарів, соціологів, усіх тих, кому не байдужа доля підростаючого покоління. За соціологічними дослідженнями [1; 4; 13], сьогодні в структурі дозвілля дітей переважають фактори, які суперечливо впливають на соціалізацію особистості. Все більшу частину їхнього вільного часу займають засоби масової інформації та комп'ютерні технології. Так, перегляд теле- та відеопрограм займає в середньому до трьох-чотирьох годин на день [11; 17], а за комп'ютером діти проводять більше двох годин, причому переважна більшість (90%) використовують комп'ютер для ігор [13, с. 106]. І хоча провідними мотивами тут є пізнавальний та рекреаційно-розважальний, така діяльність формує пасивне, поверхове сприйняття інформації, гальмує формування активного творчого мислення, духовності, культури. Подібні процеси відбуваються і у читанні дітей та підлітків. Розвиток літератури в умовах комерціалізації призводить до збільшення кількості книг, що складають серйозну загрозу для психічного та морального стану дитини [4; 9]. Пізнавальні та духовні інтереси дітей і підлітків задовольняються читанням переважно неякісної літератури (трилерів, жахів, містики, з магії тощо). Така ситуація вимагає соціальної підтримки організації дозвілля підростаючого покоління всіма структурами, у тому числі і бібліотеками, як установами соціально-культурної сфери. Це орієнтує дитячі бібліотеки на інтенсивний пошук варіантів оновлення культурно-просвітньої діяльності, визначення дозвільної функції як особливо го інноваційного напрямку роботи.

Дитячі бібліотеки традиційно розглядаються як центри організації вільного часу дітей, хоча їхня дозвільна функція, як самостійна, одержала обґрунтування лише в кінці 80-х років. У радянський період бібліотекознавці включали діяльність по організації дозвілля в загальнокультурну, виховну, комунікативну, гедоністичну функції бібліотек [1, с. 5–18]. Оновлення освіти та виховання на національній основі посилюють дозвільну функцію дитячої бібліотеки, визначають її як одну з основних, що спрямована на соціально-творчий розвиток дітей і підлітків, включення їх в культурно-творчу діяльність. У теорії бібліотекознавства дозвільна функція розглядаєть-

ся як основний фактор творчого розвитку особистості [4; 10]. Базуючись на методологічних засадах виховання, соціально-психологічних особливостях дітей в системі дозвіллевої діяльності, психолого-педагогічних основах творчого розвитку дитини, ця функція забезпечує процес формування творчих здібностей особистості.

Психологія доводить, що в системі дозвіллевої діяльності дітей найповніше проявляється саморозвиток особистості [14]. Приймаючи активний характер, дозвільна діяльність включає такі важливі механізми саморозвитку, як розвиток діяльності та здібностей, забезпечує потреби особистості в творчості. Вільний режим і демократичність організації цієї діяльності в бібліотеках створює сприятливі умови для розвитку ініціативи та самостійності, дозволяє проявлятися тим сторонам особистості, які в інших умовах не розкриваються, а саме: формування індивідуального стилю життя, здатності до соціокультурного самовизначення як стрижневої якості формування особи. При цьому, важливим є наявність в цій діяльності основного фактора саморозвитку та реалізації творчих здібностей – спілкування. Психологи і педагоги стверджують, що дитина активно розвивається, якщо її дії спрямовані на досягнення мети та завдань, які вона може вирішити разом з іншими. Відомий психолог Л. С. Виготський зазначав, що вищий рівень розвитку дитини досягається тільки разом з дорослими та ровесниками в ситуації взаємодопомоги, коли виникає зміна мотивації [7, с. 33]. Особливу роль у дозвільній діяльності виконують ігрові форми. Вони враховують інтереси, індивідуальні особливості дитини, допомагають долати напруження шкільного дня. Спостереження за ефективністю таких форм доводять, що вони розширюють межі і сферу спілкування, сприяють розвитку пізнавальних стимулів, самопізнанню, самосвітогляду, формуванню рекреаційних установок на цікаве і розумне проведення дозвілля.

Це дозволяє зробити висновок, що дозвільна функція дитячих бібліотек дає значні можливості для організації культурно-просвітньої роботи шляхом створення різноманітних клубів, об'єднань за інтересами тощо, залучення дітей до підготовки та проведення масових заходів, включення їх у культурно-творчу діяльність та спілкування. Театралізовані заходи та інноваційні форми популяризації літератури ставлять читача в позицію творця і сприяють емоційно-образному сприйняттю літератури. Участь бібліотекаря при цьому сприяє засвоєнню знань читачем, формуванню життєвих навичок. У цьому разі спільна діяльність в умовах організації дозвілля в бібліотеці може послужити не лише розвитку юних читачів, а й створенню комунікативної ланки «книга – читач – бібліотекар» у системі культурно-просвітньої діяльності, що розглядається як галузь педагогіки, здійснюється в сфері вільного часу і полягає в організації творчої діяльності дитини, сприянні соціалізації, гуманізації, соціально-творчому та загальнокультурному розвитку підростаючого покоління.

Аналіз спеціальної літератури та стану реальної практики дитячих бібліотек дає можливість визначити ос-

новні напрями, особливості, специфіку їх дозвільної функції. З одного боку, дитячі бібліотеки орієнтовані на вивчення та врахування інтересів сучасної дитини. Це дає можливість запропонувати їй право вільного вибору змісту та форми діяльності, що забезпечує прояв індивідуальності, розвиток творчих здібностей. З іншого – самі форми дозвіллевої діяльності, які застосовуються в дитячих бібліотеках, відповідають рівню розвиненості дітей та підлітків і, базуючись на принципах творчої самодіяльності дитячого колективу, комунікативно-емоційного спілкування дітей та співробітництва з бібліотекарем, передбачають формування стійких інтересів, соціалізацію та гуманізацію, культурний розвиток особистості дитини. Концептуально дитячі бібліотеки визначаються як інформаційно- та культурно-дозвільні центри, центри екологічного, естетичного, правового, національного розвитку. Саме дитячі бібліотеки, на відміну від інших типів бібліотек, володіють своєрідною специфікою методик обслуговування своїх читачів, яка, базуючись на вікових та психолого-педагогічних основах розвитку, дає можливість впливати на всі сфери формування творчої особистості: естетичну, технічну, профорієнтаційну, культурну тощо.

Загальна типологія форм і методів обслуговування традиційна і, як свідчить практика, стійка в часі. Між тим, посилення їх творчого потенціалу – важливий напрямок, який характеризує дозвільну функцію дитячих бібліотек. Це передбачає орієнтацію змісту традиційних заходів творчій тематиці, вдосконалення методики їх проведення через запровадження форм психологічного впливу, розробку та впровадження нових спеціальних методів, що забезпечують творчу діяльність. Бібліотеки йдуть шляхом створення спеціальних відділів, студій, театрів, клубів тощо. Однією з найбільш дієвих форм розвитку творчості та самодіяльності дітей є створення клубів та гуртків за інтересами при бібліотеках. Численні приклади ефективного реалізації творчих здібностей читачів у клубах та об'єднаннях за інтересами наведені в багатьох публікаціях [4; 6; 16]. Саме для цих форм роботи характерним є важливий компонент розвитку та реалізації творчого потенціалу – стимулювання особистої активності. Адже диспути, прес-конференції, конкурси, обговорення, рольові ігри, театралізовані інсценівки – заходи, що використовуються в діяльності клубів та об'єднань. Аналізуючи діяльність Державної бібліотеки України для дітей та обласних бібліотек для дітей, можна відзначити їх досить великі масштаби, виявити особливості та пріоритетні напрямки діяльності, які відображають інтереси читачів-дітей і користуються популярністю серед молоді. Так, важливим напрямком є популяризація українських народних звичаїв та традицій як першоджерел національної культури, який реалізується в діяльності гуртків, студій, читацьких об'єднань. Наприклад, у програмі літературно-фольклорної студії «Берегиня» при відділі організації дозвілля ДБУ для дітей та гуртка декоративно-прикладного мистецтва «Берегиня» Черкаської обласної бібліотеки – вивчення народних традицій, стилів і жанрів народної творчості України.

Члени названих об'єднань вчать розмальовувати писанки, співати колядки та щедрівки, оволодівають технікою української народної вишивки.

З 1994 р. в ДБУ для дітей діє музичний лекторій «Перлини душі народної», у рамках якого проводяться фольклорні свята, вечорниці, музичні години, присвячені обрядовій пісенності нашого народу, героїчному епосу та народній пісенній ліриці, що сприяє формуванню національної свідомості, моралі, справжнього характеру українця. Важливий аспект у популяризації народознавства – історичне краєзнавство як ефективне джерело патріотичного виховання дітей, формування інтересів до історії, традицій, звичаїв рідного краю. Працюючи в даному напрямку, бібліотеки для дітей створюють краєзнавчі куточки, кімнати, клуби, гуртки тощо, організують краєзнавчі дитячі експедиції по збиранню експонатів, у ході яких діти дізнаються про побут і національні особливості свого краю. Особливо ефективною є діяльність краєзнавчих клубів та любительських об'єднань як центрів національно-патріотичного розвитку на селі. Так, члени об'єднання «Барвіночок» при Шевченківській сільській бібліотеці Івано-Франківської області збирають фольклор, вивчають традиції та ремесла свого села, відтворюють забуті звичаї, рецепти страв. Колектив «Барвіночка» є бажаним гостем у багатьох селах області. У більшості бібліотек Чернігівської, Донецької, Черкаської областей учасники краєзнавчих клубів організують українські вечорниці та свята, які проходять за стародавніми національними звичаями і відображають етнографічні особливості краю.

Останнім часом у дитячих бібліотеках набула поширення робота з творчо обдарованими дітьми. Розглядаючи проблему творчості дітей, слід зазначити, що справа не лише в тому, щоб виявити обдарованих дітей та підлітків та проводити з ними систематичні заняття в гуртках і об'єднаннях, а й реалізувати їх творчий потенціал. Яскравим свідченням цього є робота гуртка шанувальників українського мистецтва «Джерельце», що діє при відділі мистецтв ДБУ для дітей. Діти оволодівають мистецтвом петриківського декоративного розпису, організують виставки своїх робіт у бібліотеці. Робота аналогічних об'єднань стала традиційною в багатьох обласних та районних бібліотеках для дітей. Цінним у ній є те, що діти безпосередньо займаються краєзнавчою, дослідницькою та пошуковою роботою, самі створюють журнали і газети, ставлять інсценівки, займаються в гуртках народної творчості та лялькових театрах. Майже при кожній дитячій бібліотеці діють гуртки народного співу, драматичні, художнього читання, м'якої іграшки, художнього дизайну, кімнати творчого дозвілля. Основна мета їх діяльності – самореалізація творчості талановитих дітей та популяризація творів молодих аматорів шляхом організації виставок дитячих робіт, конкурсів юних талантів, публікацій їх творів, інформацій в радіо- та телерадіо- передачах. Наприклад, відомий в Україні гурток юних поетів «Джерельце» Львівської обласної бібліотеки для дітей, який очолює письменниця М. Людкевич, випустив збірку поезій тиражем 800 примірників. Твори юних

поетів центральної міської бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка м. Києва друкуються на сторінках газети «Оболонь» та озвучуються в радіопередачах «Школяди».

Гадаємо, що значний потенціал – у діяльності бібліотек, які функціонують саме як культурні центри. Це передбачає організацію діяльності не лише по забезпеченню літературою, а й реальне спілкування в стінах бібліотеки, організацію відео клубів, салонів, театрів, дискотек тощо. Така модель діяльності орієнтована на реальні потреби дітей та молоді, допомогу їм в подоланні труднощів, пов'язаних з організацією дозвілля як соціальної сфери. Цікавим є досвід централізованої бібліотечної системи м. Миколаєва, яка об'єднує 11 дитячих бібліотек. Реорганізація їх структури та напрямків роботи перетворила ці бібліотеки в найбільш популярні та перспективні центри культури в багатьох мікрорайонах міста [2].

Сказане вище свідчить про великі можливості культурно-просвітньої діяльності дитячих бібліотек, яка полягає в тому, що дитяча бібліотека, організуючи дозвілля дітей та підлітків, здійснює їх підготовку до індивідуального життя – формує культурні потреби, зацікавленість, здібності, ініціативність, творчість, комунікативність і, водночас, сприяє реалізації концепції національної освіти та виховання в умовах трансформації суспільного устрою. Орієнтація та цілеспрямованість культурно-просвітньої роботи на забезпечення творчих здібностей є основою розвиваючої діяльності дитячої бібліотеки в сучасних умовах.

Література

1. Библиотечное дело: вчера, сегодня, завтра: Сб. науч. тр. – М.: МГУК, 1997. – 195 с.
2. Гречко Г. С. Целевая комплексная программа как инструмент создания нового образа детской библиотеки // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества: Тр. конф. «Крым-2003». – М., 2003. – Т. 2. – С. 806–812.
3. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття». – К.: Райдуга, 1992. – 61 с.
4. Детское чтение на рубеже веков: Проблемы. Исследования. Прогнозы: Сб. науч. тр. – М.: РГДБ, 2002. – 200 с.
5. Єскіна Г. О. Духовний розвиток особистості: зміст і структура ціннісних орієнтацій молоді // Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні: Зб. наук. праць. – К., 2000. – С. 27–35.
6. Каліберда Л. П. Новітні тенденції в обслуговуванні молоді (з досвіду зарубіжних колег) // Бібліотека. Інформація. Суспільство. – К., 1998. – С. 221–231.
7. Киричук О. В. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України // Основи національного виховання. – К., 1993. – 187 с.
8. Коваль Т. Український читач на тлі суспільних перетворень // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 2. – С. 28–34.
9. Мошкін С. В., Руденко В. Н. За кулісами свободи // Соціол. дослід. – 1994. – № 11. – С. 82–88.
10. Мейжис И. А. Социальная психология библиотечного дела // Библиотечное дело. – 1993. – № 4. – С. 49–58.
11. Полбицкая Л. Социологическое изучение читателей-подростков // Мир библиотек сегодня: Науч.-информ. сб. – М., 1997. – Вып. 2. – С. 58–68.

12. Состояние и тенденции развития чтения детей и подростков на рубеже 80–90-х гг. – М.: РГБ, 1993. – 215 с.

13. Цивін М. Н., Дубов Д. В. Психологічні аспекти впливу комп'ютерних комунікацій на розвиток особистості // Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні: Зб. наук. праць. – К., 2000. – С. 103–108.

14. Цимбалюк Н. М. Культурно-дозвілсва діяльність як соціальний феномен // Актуальні проблеми історії, теорії та культури: Зб. наук. праць. – К., 1998. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 259–268.

15. Чачко А. С. Об'єкт бібліотекознавства – сучасна бібліотека в процесі трансформації // Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні: Зб. наук. праць. – К., 2000. – С. 109–117.

16. Читацькі запити дітей та підлітків і стан їх задоволення в обласних бібліотеках для дітей України. – К.: ДБУ, 1991. – 16 с.

17. Чудинова В. Чтение детей и средства массовой информации // Мир библиотек сегодня: Науч.-информ. сб. – М., 1997. – Вып. 2. – С. 52–58.

18. Ясьмо В. Д. Бібліотеки України в соціально-культурному контексті на порозі ХХІ століття // Бібліотека в демократичному суспільстві: Зб. матер. міжнар. наук. конфер., Київ, 21–23 лист. 1995 р. – К., 1995. – С. 3–6.

19. Яценко Н., Забудина А. На базе детской? // Библиотека. – 1994. – № 10. – С. 8–9.

Павла РОГОВА

Стратегія розвитку освітньої бібліотечної мережі України

Висвітлено інноваційні процеси у діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України: цілеспрямоване реформування мережі освітніх бібліотек для максимального задоволення фахових інформаційних потреб спеціалістів галузі, зокрема, інтегрованого всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу. Визначено перспективи створення регіональних інформаційних галузевих центрів, етапність комп'ютеризації бібліотек галузі, що суттєво сприятиме науково-інформаційному забезпеченню розвитку педагогічної науки, освіти і практики в Україні.

Шляхи модернізації та напрями динаміки національної освіти в нашій державі впродовж найближчих 25 років визначає «Національна доктрина розвитку освіти», у якій наголошено на тому, що «в Україні має стверджуватися стратегія прискореного випереджувального інноваційного розвитку освіти і науки; повинні забезпечуватись умови для розвитку самоствердження і самореалізації особистості впродовж життя» [13].

Світовий досвід свідчить, що добре налагоджена інформаційна діяльність є одним з основних чинників прогресу у суспільстві.

Існуюча в Україні система бібліотечного обслуговування педагогічних та науково-педагогічних працівників зберігалася до недавнього часу такою, як у період планово-адміністративної економіки, тобто морально і фізично застарілою, оскільки була розрахована на середньостатистичного освітянина. Як відомо, до 1993 р. в Україні не було сформованої у систему мережі бібліотек освітньої галузі, був відсутній всеукраїнський інформаційний галузевий центр, і, відповідно, не відбувалося повноцінне формування галузевого ресурсу та організації доступу до нього. Кінець 80-х – початок 90-х рр. ХХ ст. – час великих демократичних зрушень, відродження незалежної України, активного розвитку в

оновленій Україні державотворчих і економічних процесів, у т. ч. й динаміки вітчизняних бібліотек як сучасних інформаційних установ з входженням у їх діяльність комп'ютерних технологій. Ці зрушення сприяли інтеграційним процесам як у створенні економічного поля держави, так і її інформаційного простору. У діяльності книгозбірень України розпочалися реформаційні процеси щодо змісту, форм і методів роботи, осмислення своєї соціальної ролі в сучасному суспільстві. У 1992 р. в державі було створено Академію педагогічних наук України (АПН України), що привело до народження єдиного освітньо-педагогічного відомства, а саме: АПН України та Міністерства освіти і науки України (МОН України), яке націлило свої наукові розробки на розвиток вітчизняної педагогічної науки та модернізацію національної освіти і практики, її інформаційного забезпечення. Результатом трансформаційних процесів в освіті стало заснування Міністерством освіти України Центральної освітньої бібліотеки Інституту змісту і методів навчання Міністерства освіти України. Згодом, у кінці 1999 р., вперше в Україні було створено Державну науково-педагогічну бібліотеку України (ДНПБ України) [20; 21] – структурну складову АПН України, національне галузеве книгосховище, головний науково-інформаційний центр освітньої галузі, науково-методичний центр освітніх бібліотек. Ця подія є важливим історичним фактом як у розвитку державних бібліотек, так і у створенні системи інформаційно-бібліотечного забез-

Рогова Павла Іванівна, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України.